

14.9.2006

VÄITÖSKIRJA, VÄITÖSKIRJAN ESITARKASTUS, VÄITÖSKIRJAN JULKINEN TARKASTUS SEKÄ VÄITÖSKIRJAN HYVÄKSYMINEN JA ARVOSTELU

1. VÄITÖSKIRJA

1.1 Säädökset

Filosofian tohtorin tutkinnosta säädetään asetuksessa yliopistojen tutkinnoista (794/2004):

21 §

Tieteellisen ja taiteellisen jatkokoulutuksen tavoitteet

Jatkokoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija:

- 1) perehtyy syvällisesti omaan tutkimusalaansa ja sen yhteiskunnalliseen merkitykseen sekä saavuttaa valmiudet tutkimusalan piirissä itsenäisesti ja kriittisesti soveltaa tieteellisen tutkimuksen menetelmiä ja luoda uutta tieteellistä tietoa;
- 2) perehtyy hyvin oman alansa kehitykseen, perusongelmiin ja tutkimusmenetelmiin; sekä
- 3) saavuttaa sellaisen yleisen tieteenteorian ja tutkimusalaansa liittyvien muiden tieteenalojen tuntemuksen, joka mahdollistaa niiden kehityksen seuraamisen.

22 §

Tohtorin tutkinnon suorittaminen

Tohtorin tutkinnon suorittamiseksi jatkokoulutukseen otetun opiskelijan tulee:

- 1) suorittaa jatkokoulutuksen opinnot;
- 2) osoittaa tutkimusalallaan itsenäistä ja kriittistä ajattelua; sekä
- 3) laatia väitöskirja ja puolustaa sitä julkisesti.

Väitöskirjaksi voidaan hyväksyä myös yliopiston riittäväksi katsoma määrä samaa ongelmakokonaisuutta käsitteleviä tieteellisiä julkaisuja tai julkaistaviksi hyväksytyjä käsikirjoituksia ja niistä laadittu yhteenveto taikka muu vastaavat tieteelliset kriteerit täyttävä työ. Julkaisuihin voi kuulua myös yhteisjulkaisuja, jos tekijän itsenäinen osuus on niissä osoitettavissa.

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

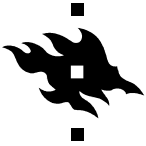
PL 44 (Jyrängöntie 2), 00014 Helsingin yliopisto
Puhelin (09) 191 50028, faksi (09) 191 50039, www.helsinki.fi/ml/

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

PB 44 (Jyränkövägen 2), FIN-00014 Helsingfors universitet
Telefon +358 9 191 50028, fax +358 9 191 50039, www.helsinki.fi/matnat/

Faculty of Science

P.O. Box 44 (Jyrängöntie 2), FIN-00014 University of Helsinki
Telephone +358 9 191 50028, fax +358 9 191 50039, www.helsinki.fi/facultyofscience/

1.2 Tiedekunnan ohjeet

Nippuväitöskirjaan voidaan sisällyttää julkaisujen lisäksi julkaistavaksi hyväksytyjä käsikirjoituksia. Nippuväitöskirjaan voidaan sisällyttää myös julkaistavaksi lähetettyjä käsikirjoituksia kuitenkin niin, että ne eivät muodosta merkittävää osaa väitöskirjan sisällöstä. Esitarkastajan tulee lausunnossaan arvioida julkaistavaksi lähetettyjen käsikirjoitusten merkitys väitöskirjan sisällössä ja kiinnittää huomiota niissä esitetyn mahdollisiin puutteisiin.

Väittelijän tulee antaa väitöskirjassaan selvitys siitä, mikä on hänen oman työnsä osuus väitöskirjatyöhön sisältyvissä julkaisuissa ja onko julkaisuja käytetty aikaisemmin muissa väitöskirjoissa. On suositeltavaa, että selvitys annetaan väitöskirjaan sisältyvien julkaisujen luettelon yhteydessä.

Nippuväitöskirjaan sisältyvän yhteenvedon tulee muodostaa tasapainoinen kokonaisuus, joka on laadittu sekä väitöskirjaan sisältyvien julkaisujen että kirjallisuuden perusteella.

2. VÄITÖSKIRJAN ESITARKASTUS

2.1 Säädökset

Helsingin yliopiston opintosuoritusten arvostelua ja kuulusteluja sekä opintosuoritusten tutkintolautakuntaa koskevan johtosäännön (kansleri 23.3.1999) mukaan:

29 §

Väitöskirjan esitarkastaminen

Tiedekuntaneuvosto määrää väitöskirjalle vähintään kaksi esitarkastajaa, joilla mikäli mahdollista tulee olla dosentin pätevyys tai vastaavat tieteelliset ansiot. Väitöskirjan ohjaaja voi toimia esitarkastajana ainoastaan, jos siihen on erityisiä syitä. Väitöskirjan tekijälle on varattava tilaisuus esittää tiedekuntaneuvostolle huomautuksensa esitarkastajien valinnasta.

Esitarkastajien tulee tiedekuntaneuvoston määräämässä ajassa tehtävän saamisesta yhdessä tai erikseen antaa perusteltu kirjallinen lausunto, jossa ehdotetaan väittelyluvan myöntämistä tai sen epäämistä. Esitarkastajan lausunnon antamisen määräaika ei saa olla ilman erityistä syytä kolmea kuukautta pidempi.

Väittelijälle on varattava tilaisuus vastineen antamiseen esitarkastajan lausunnosta, ennen kuin tiedekuntaneuvosto päättää väittelyluvasta.

Mikäli esitarkastusta ei joko esitarkastajien välisten näkemyserojen tai työssä havaittujen puutteellisuuksien vuoksi voida määrääjässä tai esitarkastajien ja

väitöskirjan tekijän välillä sovittuun kohtuullisen pituisen lisäajan kuluessa päättää väittelylupaa puoltavaan lausuntoon, esitarkastusmenettely raukeaa, jollei väitöskirjantekijä halua viedä asiaa tiedekuntaneuvoston ratkaistavaksi. Tiedekunnan dekaanille on ilmoitettava esitarkastuksen jatkumisesta yli tiedekuntaneuvoston määräämän ajankohdan.

Esitarkastusmenettelyn rauettua väittelijä voi pyytää uutta esitarkastusta, kun väitöskirjakäsikirjoitukseen on tehty hylkäävissä esitarkastuslausunnoissa tarkoitettuja tai muita muutoksia ja työnohjaaja tai muu aineen professori puoltaa esitarkastusmenettelyn käynnistämistä.

Väittelyluvan saatuaan väittelijän on huolehdittava siitä, että väitöskirja, joko painettuna tai muulla tavalla, tulee julkisesti saataville ennen kirjan julkista tarkastamista. Väitöskirjaa on pidettävä julkisesti saatavissa vähintään kymmenen päivää ennen julkista tarkastusta. Dekaanin voi kirjallisesta hakemuksesta lyhentää tätä aikaa siten, että väitöskirja on saatavilla vähintään viisi päivää. Konsistori määrää tarkemmin väittelijän velvollisuudesta luovuttaa väitöskirjan kappaleita yliopistolle.

2.2 Tiedekunnan ohjeet

Esitarkastajien tulee pystyä antamaan väitöskirjasta riippumaton arvio. Esitarkastajana ei voi toimia henkilö, jolla on yhteisiä julkaisuja tai jolla on tai on ollut tutkimusyhteistyötä väittelijän kanssa. Esitarkastajien tulee olla oman tiedekunnan ulkopuolelta ja vähintään toisen tulee olla Helsingin yliopiston ulkopuolelta. Tiedekuntaneuvosto harkitsee poikkeamista näistä periaatteista vain kirjallisten perusteiden pohjalta. Työn ohjaaja ei voi toimia esitarkastajana.

Vierailevana tutkijana tai professorina laitoksessa työskentelevä henkilö voi toimia toisena esitarkastajana, mikäli hänen voidaan katsoa pystyvän antamaan väitöskirjasta riippumaton, ulkopuolinen arvio.

Tiedekuntaneuvosto käsittelee esitarkastajien määräämistä väittelijän pääaine-laitokselta tulevan aloitteen perusteella. Valituille esitarkastajille ilmoitetaan tiedekuntaneuvoston päätöksestä kirjallisesti.

Esitarkastajien on yhdessä tai erikseen annettava suorittamastaan tarkastuksesta perusteltu, kirjallinen lausunto, jossa tulee kiinnittää huomiota ainakin seuraaviin seikkoihin:

1. Väittelijän oman tutkimuspanoksen riittävyys (milloin väitöskirjaan sisältyy yhteisjulkaisuja): onko tekijällä riittävä itsenäinen osuus väitöskirjakokonaisuudessa?
2. Tutkimuksen merkitys ja asema oman alan tutkimuskentässä
3. Työn laajuus ja aineiston riittävyys, mahdollisten julkaistavaksi lähetettyjen käsikirjoitusten merkitys sisällössä ja puutteet
4. Tulosten johtaminen käsitelystä aineistosta

5. Tutkimuksen rakenteen johdonmukaisuus
6. Kirjallisuuden tuntemus ja hyväksikäyttö
7. Kieliasu

Mikäli esitarkastaja huomaa väitöskirjatyössä sellaisia puutteita, joiden korjaaminen on hänen mielestään edellytys väittelyluvan myöntämiselle, hänen tulee olla yhteydessä väittelijään ja sopia asianomaisten kohtien korjauksista. Tiedekunta toivoo, että tiedekunnalle osoitettavassa lausunnossa ei enää esitettäisi ehtoja väittelyluvan myöntämiselle, vaan lausunnosta tulisi käydä yksiselitteisesti ilmi, ehdotetaanko lausunnon perusteella väittelyluvan myöntämistä.

Väitöskirjan käsikirjoitusta ei toimiteta tiedekuntaan nähtäväksi. Sen toimittamisesta esitarkastajille sopivat väittelijä ja hänen laitoksensa. Esitarkastajille tulee toimittaa sähköisesti luettelo väitöskirjaan kuuluvista julkaisuista lausuntoon liitettäväksi. Laitoksen velvollisuutena on valvoa, että esitarkastukseen ei kulu ilman erityistä syytä kolmea kuukautta pidempää.

Väittelylupaa koskevaan ilmoituskirjeeseen on pyritty kokoamaan kaikki keskeinen väitökseen liittyvä aineisto.

3. VÄITÖSKIRJAN JULKINEN TARKASTUS

3.1 Säädökset

Helsingin yliopiston opintosuoritusten arvostelua ja kuulusteluja sekä opintosuoritusten tutkintolautakuntaa koskevan johtosäännön (kansleri 23.3.1999) mukaan:

5 §

Väitöstilaisuuden kieli

Väitöskirja tarkastetaan julkisessa väitöstilaisuudessa, jonka kielestä väitöstilaisuuden kustos määrää etukäteen, kuultuaan asiassa sekä väittelijää että vastaväittäjää. Väitöstilaisuuden kielenä tulee olla joko suomi tai ruotsi, taikka se kieli, jolla väitöskirja on laadittu. Väitöstilaisuus voidaan pitää muullakin kielellä, jos väittelijä suostuu siihen. Väittelijä ja vastaväittäjä voivat väitöstilaisuudessa käyttää myös eri kieliä, jos näin sovitaan.

30 §

Väitöskirjan julkinen tarkastaminen

Tiedekuntaneuvosto määrää väitöstilaisuuteen yhden tai kaksi vastaväittäjää, joilla mikäli mahdollista tulee olla dosentin pätevyys tai vastaavat tieteelliset ansiot. Väitöskirjan ohjaaja voi toimia vastaväittäjänä ainoastaan, jos siihen on

erityisiä syitä. Väitöskirjan tekijälle on varattava tilaisuus esittää tiedekuntaneuvostolle huomautuksensa vastaväittäjien valinnasta.

Tiedekuntaneuvosto määrää väitöstilaisuuden kustokseksi jonkun tiedekunnan professorin viran haltijoista tai hoitajista.

Väitöstilaisuus alkaa väittelijän pitämällä aihetta koskevalla esittelyllä (lectio praecursoria), minkä jälkeen tiedekuntaneuvoston määräämä vastaväittäjä esittää omat huomautuksensa väitöskirjasta. Tämä tarkastus saa kestää enintään neljä tuntia. Sen jälkeen on muidenkin sallittu tehdä muistutuksia väitöskirjaa vastaan. Väitöstilaisuus saa kestää enintään kuusi tuntia.

3.2 Tiedekunnan ohjeet

Vastaväittäjän tulee pystyä antamaan väitöskirjasta riippumaton, ulkopuolinen arvio. Vastaväittäjänä ei voi toimia henkilö, jolla on yhteisiä julkaisuja tai jolla on tai on ollut tutkimusyhteistyötä väittelijän kanssa. Vastaväittäjän tulee olla oman tiedekunnan ulkopuolelta. Työn ohjaaja ja esitarkastaja eivät voi toimia vastaväittäjänä.

Vastaväittäjälle ilmoitetaan tehtävästä kirjallisesti. Ilmoituskirjeen liitteenä vastaväittäjä saa yliopiston tiedotuksen valmisteleman esitteen väitöstilaisuuden kulusta (tilaisuudessa noudatettavista muodoista) sekä vastaväittäjän lausuntoa koskevan tiedekunnan ohjeen.

Lausunnossaan vastaväittäjän tulee kiinnittää huomiota ainakin seuraaviin seikkoihin:

A. Väitöskirjan tieteellinen arvo:

1. Tutkimuksen merkitys ja asema oman alan tutkimuskentässä
2. Työn laajuus ja aineiston riittävyys, julkaistavaksi lähetettyjen käsikirjoitusten merkitys sisällössä
3. Tulosten johtaminen käsitellystä aineistosta
4. Tutkimuksen rakenteen johdonmukaisuus
5. Kirjallisuuden tuntemus ja hyväksikäyttö
6. Kieliasu

B. Väittelijän puolustus:

1. Väittelijän työpanoksen merkitys väitöskirjan tieteellisten tulosten saavuttamisessa
2. Väitöskirjan tutkimusalan tuntemus
3. Alan kirjallisuuden tuntemus
4. Käytettyjen tutkimusmenetelmien hallinta
5. Kyky käydä keskustelua ja vastata kritiikkiin

Kustoksena toimii tiedekunnan professori. Esitarkastaja ei voi toimia kustoksena.

4. VÄITÖSKIRJAN HYVÄKSYMINEN JA ARVOSTELU

4.1 Säädökset

Yliopistoasetukseen sisältyvä säädös (115/1998 18 §):

Väitöskirjan ja lisensiaatintutkimuksen arvostelu ja sitä koskeva oikaisupyyntö

Väitöskirjan, lisensiaatintutkimuksen ja näitä vastaavan opin- tai taidonnäytteen esitarkastajan, tarkastajan ja vastaväittäjän esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintolain (434/2003) 27 ja 28 §:ssä säädetään.

Ennen 1 momentissa tarkoitetun opintosuorituksen arvostelua tekijälle on varattava tilaisuus vastineen antamiseen esitarkastajan, tarkastajan tai vastaväittäjän lausunnosta.

Asianosainen voi tehdä yliopiston määräämälle hallintoelimelle oikaisupyynnön 1 momentissa tarkoitetun opintosuorituksen arvostelusta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Helsingin yliopiston opintosuoritusten arvostelua ja kuulusteluja sekä opintosuoritusten tutkintolautakuntaa koskevan johtosäännön (kansleri 23.3.1999) mukaan:

31 §

Väitöskirjan arvostelu

Vastaväittäjän tulee kuuden viikon kuluessa väitöstilaisuudesta antaa tiedekuntaneuvostolle perusteltu kirjallinen arvostelulausunto väitöskirjasta.

Väitöskirjan arvostelee tiedekuntaneuvosto. Tiedekuntaneuvosto antaa pysyväismääräykset arvostelussa käytettävästä arvosana-asteikosta.

Väitöskirjan arvostelussa tulee ottaa huomioon myös väittelijän puolustautuminen väitöstilaisuudessa.

Ennen väitöskirjan arvostelua tekijälle on varattava tilaisuus vastineen antamiseen vastaväittäjän lausunnosta.

33 §

Lisensiaatintutkimuksen ja väitöskirjan arvostelua koskeva oikaisumenettely

Opiskelija, joka on tyytymätön lisensiaatintutkimuksen tai väitöskirjan arvosteluun, voi hakea siihen oikaisua kirjallisesti opintosuoritusten tutkintolautakunnalta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Lautakunta voi palauttaa arvostelun tiedekuntaneuvostolle uudelleen käsiteltäväksi.

4.2 Tiedekunnan ohjeet

Ehdotuksen arvosanaksi tekee kustoksen koolle kutsuma arvosanatoimikunta. Puheenjohtajana on kustos. Arvosanatoimikunnan toinen jäsen on väitöstilaisuudessa läsnä ollut laitoksen professori tai erityisistä syistä väitöskirjan aiheeseen perehtynyt dosentti. Toisen jäsenen tulee pystyä antamaan väitöskirjasta ja väitöksestä riippumaton arvio. Mikäli arvosanatoimikunnan toisena jäsenenä toimii henkilö, joka ei ole ollut läsnä väitöstilaisuudessa, on arvosanatoimikunnan ehdotuksessa tiedekuntaneuvostolle esitettävä perustelut tälle poikkeavalle menettelylle.

Arvosanaehdotusta tehdessään arvosanatoimikunnan on kuultava vastaväittäjää sekä väitöskirjatyön ohjaajaa, jos ohjaaja ei ole kustos. Toimikunta voi kuulla myös esitarkastajia ja muita laitoksen professoreita. Arvosanatoimikunnan ehdotuksessa tiedekuntaneuvostolle tulee ilmoittaa, keitä toimikunta on kuullut ehdotusta tehdessään.

Tiedekunta toivoo, että vastaväittäjä toimittaa samanaikaisesti myös väitöstilaisuuden kustokselle jäljennöksen lausunnostaan.

Väitöskirjaa ei hyväksytä tiedekuntaneuvoston kokouksessa ennen kuin tiedekunnan kansliaan on toimitettu väittelijän kirjallinen ilmoitus siitä, että hän - on nähnyt vastaväittäjän lausunnon; ja
- hänellä ei ole huomauttamista sen ja väitöskirjalle esitetyn arvosanan johdosta. (Tai väittelijä ilmoittaa vastaväittäjän lausuntoa ja väitöskirjasta esitettyä arvosanaa koskevat huomautukset.) Tiedekunnalla on tähän tarkoitukseen oma lomakkeensa.

Tiedekunnassa käytetään väitöskirjojen arvostelussa seuraavaa asteikkoa: approbatur, lubenter approbatur, non sine laude approbatur, cum laude approbatur, magna cum laude approbatur, eximia cum laude approbatur tai laudatur.

Tiedekunnan kanslia ilmoittaa väittelijälle väitöskirjan hyväksymistä koskevan päätöksen.